

DOTAZNÍK DOPORUČENÝ KE SHRUTÍ

NĚMECKO

**I.
OBOROVÉ EKONOMICKÉ ÚDAJE**

Uveďte ekonomické údaje vztahující se na důlnictví (M) zvlášť, v souladu s mezinárodní statistickou klasifikací. Jako první uveďte rok 2000 nebo takový rok, který je k tomuto období nejbližší, jako poslední potom uveďte rok 2005. Uveďte také předběžné údaje týkající se roku 2006.

- 1.) Podniky činné v oboru podle jejich velikosti a podle klasifikace ILO. Viz oborové informace.
- 2.) Podniky činné v oboru podle většinového vlastnického podílu (více než 50%)
 - **Ve státním vlastnictví** **1**
 - **V domácím soukromém vlastnictví** **3**
 - **V zahraničním vlastnictví** **2**

V uváděném období nebyl v Německu takový důlní podnik, který by byl ve státním vlastnictví. Společnosti Vattenfall Europe AG a MIBRAG jsou v zahraničním vlastnictví, ostatní podniky jsou v domácím vlastnictví.
- 3.) Počet zaměstnaných osob pracujících v oboru podle kategorie ICO 88
 - **Fyzicky pracující osoby** (hlavní skupiny 4.-9.)
 - **Duševně pracující osoby** (hlavní skupiny 1., 2., 3.)

Nemáme k dispozici statistické údaje.
- 4.) Odvětví
 - **Výrobní hodnota v porovnávacích cenách, z toho:**
 - **Domácí prodej** **-**
 - **Export**
 - **Jakou míru představuje v rámci celkové průmyslové struktury**
 - **Import** – *významný import kamenného uhlí*
- 5.) Jak se vyvíjely v roce 2000 a v roce 2005 (nebo v posledním roce, o kterém jsou k dispozici informace) factory uvedené v bodech 1.-4.?
- 6.) **Písemné vyjádření pojednávající o situaci v odvětví** (maximálně 3 stránky!)

Viz příloha č.1.

II. PRÁVNÍ RÁMCE

Uveďte v souvislostech s důlním odvětvím právní rámce, které jsou pro odvětví určující (**počet zákonů, datum, od kterého nabývají na účinnosti**)

V Německu upravuje instituci sociálního dialogu týkajícího se každého oboru mimořádně důležitý zákon Betriebsverfassungsgesetz. Tarifvertragsgesetz stanovuje výsledky kolektivních jednání. Tři zákony (Mitbestimmungsgesetz, Betriebsverfassungsgesetz, 1952, Montanmitbestimmungsgesetz) upravují účast zaměstnanců v dozorčích radách společností. Počet osob zúčastněných v dozorčích radách ze strany zaměstnanců je stanoven pro každé odvětví zvlášť. Zaměstnanci důlních odvětví a odvětví ocelového průmyslu mají podobná práva.

III. PRIVATIZACE

1.) Zda již byla privatizace zahájena a jak pokračuje v jednotlivých odvětvích?

- Kolik % dřívějších podniků se týká?
- Kolik % zaměstnanců se týká?
- Kolik % zaměstnanců se týkal proces tzv. vyčlenění zdrojů?
- Kolik % osob pracujících u dřívějších podniků je nezaměstnaných?

Po roce 2000 privatizace neprobíhala.

2.) **Zahraniční kapitál**

- Kolik % investorů je strategických a kolik % investorů je finančních?
- Ze kterých států investoři přišli? Uveďte poměr jejich podílu
- Kteří multinacionální a zahraniční nebo domácí investoři jsou přítomni? (do kterých podniků, odvětví investovali kapitál)?

Finanční investoři v oboru nejsou přítomni, v letech 2000-2005 nedošlo ke změnám.

3.) **Jaké jsou výsledky privatizovaných podniků?**

4.) Jaké možnosti mají odborové organizace a zastoupení zaměstnanců

- na počátku privatizace *- bez odpovědi*
- v případě skutečné změny majitele *- bez odpovědi*
- jaká je účast v nových podnikových orgánech (dozorčí rada, apod.) - Stanoveno zákony uvedenými v kapitole II.

5.) Vyjádřete písemnou formou svůj názor na pozitivní a negativní zkušenosti související s procesem privatizace. V bodech 1.-4. se zvlášť vyjádřete o důlním, chemickém a energetickém odvětví.

Bez odpovědi.

IV.

**SOCIÁLNÍ DIALOG – ODBOROVÉ ORGANIZACE, ORGANIZACE
ZAMĚSTNAVATELŮ**

- 1.) Jaké celostátní odborové konfederace/zaměstnavatelské organizace jsou zastoupeny prostřednictvím oborových členských organizací/zaměstnavatelských členských organizací? Uveďte odborové organizace podle jejich velikosti (uveďte přesný název, adresu). Jaká je spolupráce mezi odborovými organizacemi?
 - pouze IG BCE – s organizovaností 85-97 %
 - zaměstnavatelské organizace v různých důlních odvětvích
- 2.) Poměr organizovanosti v odborových organizacích na pracovištích v porovnání s celkovým počtem zaměstnanců v letech 2000-2005 - IG BCE s 85-97 % organizovaností, v podstatě beze změny
- 3.) Na kolika pracovištích není organizovanost (drobné, střední a velké podniky) –
Beze změny.
- 4.) Současně s odborovými organizacemi fungují na pracovištích také jiná zastoupení zaměstnanců?
 - Závodní rady, podrobný popis jejich činnosti - *závodní rady (viz kapitola č. II.)*
 - Komise zabývající se bezpečností na pracovišti, podrobný popis jejich struktury - *komise závodních rad*
 - Zastoupení zaměstnanců v dozorčí radě, apod. Kdo je volí nebo deleguje? - *existuje, v závislosti na velikosti. Upravuje zvláštní zákon, nebo rady na pracovištích, nebo zaměstnanci.*
- 5.) **Existují**
 - *dohody s vládou nebo jinými celostátními zaměstnavatelskými organizacemi? nejsou*
 - kolektivní smlouvy, mzdové dohody na úrovni odvětví? - *ano*
 - kolektivní smlouvy, mzdové dohody na úrovni pracoviště? - *příležitostně*
 a) pokud není dohoda na úrovni odvětví
 b) určují oborové dohody
- 6.) - Na kolika % ze všech pracovišť? - *100 %*
 - Na kolik % zaměstnanců se kolektivní dohody vztahují? - *100 %*
- 7.) Probíhá na oborové úrovni sociální dialog? Jak funguje? – *oborový dialog samostatně neexistuje, spolupráce se děje prostřednictvím závodních rad, u různých podniků podle společné dohody*

V. NÁVRHY

- 1.) **Vyhlídky odvětví, krátký popis (maximálně 3 stránky) – viz *oborové informace***
- 2.) **Hlavní cíle a požadavky odborových organizací. Podle možnosti představte krátce jeden nebo dva případy za účelem popsání nejlepších a nejhorších případů (maximálně 3 stránky) *případné politické problémy, financování odvětví kamenného uhlí***
- 3.) **Návrhy pro Manuál a návod pro restrukturalizaci obsahujícího nejosvědčenější metody, který bude vypracován v rámci projektu EU (maximálně 3 stránky) *viz souhrnná zpráva***
- 4.) **Žádosti, návrhy, představy**

Situace důlního průmyslu v Německu

Přestože v Německu funguje mnoho důlních odvětví, v této zprávě se chceme zaměřit na obory dolování kamenného uhlí, lignitu, draslíku a minerálních solí.

Obrázek: Skladba energetických zdrojů
Německo 2005 (2004)

Jaderná energie
Lignit
Kamenné uhlí
Zemní plyn
Obnovitelná energie
Ostatní

619 miliard kWh v Německu 2005 (údaje za předcházející rok 2004)

Obrázek: Uhelné oblasti v Německu
Lignit
Kamenné uhlí

Energetický mix v Německu
Kamenné uhlí a lignit zastává v primární spotřebě energie Německa důležitou úlohu.

Kamenné uhlí

V Německu těží kamenné uhlí pouze jedna společnost, RAG AG v Essenu. Doly se nacházejí v provinciích oblasti Severního Porýní-Westfálska a v oblasti Saarska.

Cena německého uhlí je asi třikrát vyšší, než je cena uhlí na světovém trhu. V zájmu snížení závislosti na dovozu uhlí a zachování pracovních míst v uhelných oblastech německá vláda subvenuje produkci kamenného uhlí. V uplynulých letech byla učiněna politická rozhodnutí v zájmu toho, aby byla snížena míra subvencí; v souladu s tím byla snížena také produkce těžby uhlí.

Vlády, podniky a odborové organizace uzavřely dohodu za účelem realizace vyrovnávacího procesu, který není doprovázen propouštěním pracovních sil.

Obrázek: Snižování produkce těžby uhlí v Německu

Zaměstnanci
Kapacita Mrd tun

Plány do budoucna

Roční produkce těžby uhlí se snížila z 56 milionů tun v roce 1997 na 26 milionů tun v roce 2005 a do roku 2012 by se produkce uhlí podle všech očekávání měla snížit o dalších 16 milionů tun.

Počet zaměstnanců v oboru se snížil z 84 tisíc v roce 1997 na 36 tisíc osob v roce 2005. V roce 2012 by pak mělo podle očekávání v uhelném odvětví pracovat již pouhých 20 tisíc osob. V souladu s výše uvedenými procesy se snížila i míra státních subvencí.

Vývoj procesu vyrovnat se úrovni ve vyspělých státech se ukázal jako těžký. Zaměstnanci staršího věku mohou využít možnosti předčasného odchodu do důchodu, horníci vykonávající práci pod povrchem země mohou odejít do důchodu ve věku 50 let v případě, že alespoň 25 let pracovali v podzemních provozech. Ostatní zaměstnanci mohou odejít do penze ve věku 55 let.

Velký počet zaměstnanců nalézá uplatnění v jiných průmyslových oborech. Tito lidé si hledají práci v jiných sektorech. Podnik jim pomáhá v tom, aby si našli nové pracovní místo a poskytuje jim také možnost dalšího vzdělávání.

Podpora tohoto procesu si vyžaduje také mnoho dalších takových opatření, která mohou různým způsobem ovlivňovat důlnictví: zanikají pracovní místa a dodavatelský průmysl ztrácí smlouvy.

To s sebou přináší další následky, jelikož i v dodavatelském průmyslu zanikají mnohá pracovní místa. Hospodářská síla důlního průmyslu klesá. Není lehké vytvářet nová pracovní místa. Stoupá nezaměstnanost. Nové firmy se jen ztěžka zavádějí na trh. Tyto podniky jsou menší a nabízejí také nižší počet pracovních míst, než kolik dříve poskytovaly doly. Výsledkem vlivů a tlaků vyvíjených na proces zásobování energií roste v souvislosti s kamenným uhlím míra závislosti na dovozu.

Obrázek: Vlivy projevující se v oblasti zásobování energií ve 25 státech EU

Zdroj: Komise Evropské unie 2004

ropa
plyn
uhlí
Celkem

Lignit

V Německu se těžbou lignitu zabývají čtyři společnosti:

Na západě, poblíž Kolína v oblasti Porýní společnost RWE, společnost Vattenfall Europe důlní AG v Lausitz, poblíž Lipska společnost MIBRAG a společnost BKB AG v oblasti Helmstedt (mezi Hannoverem a Magdeburgem).

Období mezi lety 1989 a 2000 bylo doprovázeno těžkostmi ve východních oblastech a ve středním Německu. V průběhu procesu opětovného spojení Německa se počet pracovních míst snížil z 138 tisíc na pouhých 10 tisíc.

V průběhu období, o kterém tato zpráva pojednává (2000 až 2005), podniky pracovaly s celkem dobrými výsledky. Prakticky nedocházelo k propouštění. V oblasti Helmstedt se snížily zásoby uhlí a důsledku toho byla zrušena i pracovní místa (rok 1989 – 2335 pracovních míst; rok 2000 – 780 pracovních míst; 2005 – 655 pracovních míst).

V tomto období se podniky zaměřily na nová průmyslová odvětví a tak otevřely zaměstnancům i sami sobě nové perspektivy. Odborová organizace (IG BCE) sehrála v tomto procesu důležitou roli.

V lignitových dolech se těží povrchoвым dobýváním, to je jedním z důvodů konkurenceschopnosti oboru. Důlní podniky nevyžadují státní subvence.

Obrázek: Počet zaměstnaných v odvětví těžby lignitu v letech 1989-2005

Vzhledem k tomu, že povrchová těžba značnou měrou působí na ekologický systém, otázky související s ochranou životního prostředí znamenají pro těžbu lignitu velké výzvy.

Transformace dřívějších důlních oblastí představuje pro důlní podniky významný úkol. Bývalé důlní regiony jsou přeměňovány na oblasti ekologicky hodnotné nebo na rekreační oblasti.

Absolutní podmínkou pro zachování těžby lignitu je přestěhování obcí nacházejících se v oblastech používaných v budoucnu jako doly pro povrchovou těžbu lignitu. Přestože jsou majitelé půdy příslušným způsobem odškodňováni, lidé se v mnoha případech staví proti, respektive zahajují právní řízení. Některé soudní spory skončily až před Ústavním soudem.

Až 98 % z celkového množství vytěženého lignitu se využívá v oblasti výroby energie. V blízkosti dolů povrchové těžby lignitu vždy nacházíme elektrárny. Je důležité, abychom dokázali snížit množství škodlivých látek, které vznikají během procesu spalování. Elektrárny jsou vybaveny nejmodernějšími technologiemi a to umožňuje snížení množství emisí.

Nová generace elektráren pracuje velmi efektivně. Takové elektrárny umožňují nejefektivnější způsob využití produkce uhlí a vedle toho také snižují množství emisí.

Současné výzkumy jsou zaměřeny na vytvoření elektrárny, která by fungovala bez CO₂.

Solné doly a těžba draslíku

V Německu se těžbě draslíku věnuje pouze jedna společnost. Firma K+S AG má celkem 6 dolů. V devadesátých letech se spojily východoněmecké a západoněmecké společnosti zabývající se těžbou draslíku. Přestože byl tento proces doprovázen značným propouštěním, byl to jev skutečně nevyhnutelný v zájmu toho, aby si odvětví dokázalo zachovat svou konkurenceschopnost na mezinárodním trhu.

Obrázek: Doly pro těžbu draslíku v Německu

1972 - 24 dolů 1988 – 17 dolů 2004 – dolů

V období, kterému se tato zpráva věnuje (2000 až 2005), nebyl uzavřen ani jeden důl.

Počet zaměstnanců se v uplynulých letech nesnižoval, zůstal ve stálé rovině.

Největší výzvou pro evropské odvětví těžby draslíku je draslík přicházející z Ruska a Běloruska. Ruská a běloruská vláda prostřednictvím levnějších cen za plyn a dopravu poskytuje těžbě draslíku státní subvence.

Evropská komise v uplynulých deseti letech vynesla mnohá rozhodnutí zaměřená proti dumpingovým cenám. V blízké době lze očekávat rozhodnutí související s tím, zda budou antidumpingová opatření i nadále zachována. Bez opatření proti dumpingovým cenám platným v oboru těžby draslíku bude nutné zavřít všechny doly pro těžbu draslíku, které se nacházejí na území Evropské unie.

Největšími podniky solných dolů jsou společnosti SWS AG v Heilbronnu a ESCO v Hannoveru. Firma SWS zaměstnává přibližně 1200 osob, společnost ESCO asi 900 osob. Počet zaměstnanců zůstával v uplynulých letech stabilní.

Jejich nejvýznamnějšími produkty jsou následující výrobky: chemická sůl, stolní jedlá sůl, posypová cestářská sůl.

Všechny společnosti produkující draslík a minerální soli mají své finanční podíly v podnicích nacházejících se v jiných členských státech unie. Velké evropské maloobchodní společnosti upřednostňují, pokud mohou své obchodní zásoby obstarávat od jednoho dodavatele. To je jeden z důvodů jejich investic.